

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
кафедра мов і літератур Близького та Середнього Сходу

**ЕКОНОМІЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ СУЧАСНОЇ ПЕРСЬКОЇ МОВИ:
СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТ**

Кваліфікаційна робота
освітнього ступеня «бакалавр»
студентки IV курсу
галузь знань 03 — Гуманітарні науки
освітньої програми
Перська мова і література та переклад,
англійська мова
спеціальності 035 Філологія
(035.067 Філологія (східні мови та
літератури (переклад включно), перша
– перська)
ПОЛЩУК Ілони Віталіївни
Науковий керівник:
к. філол. н., асист. **Ірина ЛЕВЧИН**
Рецензент:
д. філол. н., проф. **Олена МАЗЕПОВА**

«Допущено до захисту»

Протокол засідання

кафедри мов і літератур Близького та Середнього Сходу

протокол № 16 від «06» червня 2024 року

завідувач кафедри (підпис)

д. філол. н., проф. **Олена МАЗЕПОВА**

КИЇВ
2024

АНОТАЦІЯ

Поліщук І. В. «Економічна термінологія сучасної перської мови: структурно-семантичний аспект». – Кваліфікаційна робота бакалавра

Бакалаврська робота "Економічна термінологія сучасної перської мови: структурно-семантичний аспект" присвячена комплексному дослідженню економічної термінології перської мови. Актуальність дослідження полягає в систематизації економічної термінології перської мови та виявленні її структурно-семантичних особливостей для забезпечення якісного перекладу фахових текстів.

У першому розділі "Економічна термінологія перської мови як об'єкт лінгвістичного дослідження" розглядаються теоретичні основи вивчення термінологічної лексики та особливості економічної термінології як мовного явища. Проаналізовано підходи до визначення поняття "термін", "термінологія" та "терміносистема". Охарактеризовано структурно-семантичні, функціональні та соціокультурні аспекти економічної термінології перської мови; економічна термінологія розглянута в контексті порівняння з іншими галузями.

Другий розділ "Специфіка творення економічної термінології перської мови" присвячено дослідженню особливостей словотвору економічних термінів у перській мові. Виявлено основні словотвірні моделі та продуктивні способи термінотворення, визначено національно-культурну специфіку номінативних процесів у галузевій термінології. Словотвір у економічній лексиці відображає особливості культурного сприйняття, що впливає на формування термінології. Розглянуто запозичення економічної лексики з інших мов у перську, що відображають історичний та культурний вплив на перську мовну систему.

Результати дослідження можуть бути використані в лексикографічній практиці, перекладознавстві, викладанні економічних дисциплін, а також у

подальших наукових розвідках у сфері термінознавства та лінгвокультурології.

Ключові слова: перська економічна лексика, термін, термінологія, запозичення, семантика, структура.

ABSTRACT

Polishchuk I. V. «Economic terminology in modern Persian: a structural and semantic aspect». – Bachelor thesis

The bachelor's thesis "Economic Terminology in Modern Persian Language: Structural and Semantic Aspect" is devoted to a comprehensive study of economic terminology in the Persian language. The relevance of the study lies in the systematization of the economic terminology of the Persian language and the identification of its structural and semantic features in order to ensure the high-quality translation of professional texts.

The first chapter "Economic Terminology of the Persian Language as an Object of Linguistic Research" examines the theoretical foundations of the study of terminological vocabulary and the features of economic terminology as a linguistic phenomenon. Approaches to defining the concept of "term", "terminology" and "terminological system" are analyzed. The structural-semantic, functional and socio-cultural aspects of the economic terminology of the Persian language are characterized; economic terminology is considered in the context of comparison with other industries.

The second chapter "The Specifics of the Formation of Economic Terminology in the Persian Language" is devoted to the study of the features of the word-formation of economic terms in the Persian language. The main word-formation models and productive ways of term formation are identified, and the national and cultural specificity of the nominative processes in the industry terminology is determined. The word-form in the economic vocabulary reflects the peculiarities of cultural perception, which affects the formation of terminology.

Borrowing is considered economic vocabulary from other languages into Persian, that reflect the historical and cultural influence on the Persian language system.

The research results can be used in lexicographic practice, translation studies, teaching economic disciplines, as well as in further scientific research in the field of terminology and linguoculturology.

Key words: Persian economic vocabulary, term, terminology, borrowing, semantics, structure.

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ.....	1
ABSTRACT.....	2
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ ПЕРСЬКОЇ МОВИ ЯК ОБ'ЄКТ ЛІНГВІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.....	9
1.1. Поняття "термін", "термінологія" та "терміносистема" у сучасній лексикології.....	9
1.2. Специфіка економічної термінології порівняно з іншими галузями науки і техніки.....	11
1.3. Особливості семантики економічної термінології перської мови.....	14
Висновки до першого розділу.....	20
РОЗДІЛ 2. СПЕЦИФІКА ТВОРЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ПЕРСЬКОЇ МОВИ.....	22
2.1. Особливості словотвору перської економічної термінології.....	22
2.2. Запозичення економічної термінології з інших мов у перську мову.....	29
Висновки до другого розділу.....	35
ВИСНОВКИ.....	37
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	41
ДОДАТКИ.....	46

ВСТУП

Одним із основних завдань дослідників у сфері сучасної лексикології є вивчення семантичних та структурних елементів мовленнєвого складу. Такі дослідження необхідні для виявлення нових унікальних особливостей у формуванні лексичних одиниць. Термінологія як невід'ємна частина лексичної системи мови все частіше привертає до себе увагу мовознавців. Особливу зацікавленість викликає дослідження галузевих терміносистем, зокрема й економічної термінології.

Якісно досліджена термінологія певної галузі відображає рівень розвитку відповідної сфери, її специфіку та концептуальність. Завдяки таким лінгвістичним дослідженням, процес вивчення термінології стає більш структурованим. Чітке визначення термінів є важливим в контексті коректної постановки завдань, уніфікації та стандартизації термінів задля уникнення помилок у комунікації між фахівцями.

Поки розвиваються різні культурні, політичні, промислові, фінансові та наукові сфери суспільства, економіка також є частиною важливого циклу зростання. Крім того, розвиток бізнесу на глобальних ринках і зростання цих ринків зробили вивчення економічної термінології значно важливішим. Зважаючи на глобалізацію і як наслідок міжмовні контакти, термінологія в такій галузі як економічна повинна бути досить уніфікованою та стандартизованою задля уникнення непорозумінь між носіями різних мов. Така мовна адаптація до міжнародних стандартів підвищує сумісність та конкурентоспроможність вітчизначих компаній на глобальному ринку.

Крім того, зважаючи на динамічність розвитку економічної сфери, варто звернути увагу, що цей процес напряду впливає на виникнення нових понять та модифікацію існуючих. Економічна галузь часто оперує складними поняттями, тому використання узгодженої термінології забезпечує ясність у комунікації між фахівцями даної сфери діяльності та впливає на коректність постановки проблем, формулюванні гіпотез і достовірній інтерпретації

наукових досліджень. Враховуючи міждисциплінарність економічної сфери та багатозначність її термінології, вивчення та стандартизації економічних термінів є критично важливими для ефективної комунікації, професійної підготовки і розвитку економічної науки.

У ході дослідження вдалося знайти недостатньо наукових праць іранських мовознавців, які б досліджували проблематику економічної термінології перської мови, зокрема її структурно-семантичні особливості. Наприклад, є наукова стаття Ф. Яздані та Ф. Каземі про акроніми в перських економічних, комерційних та медичних журналах [19] і стаття С. А. Масумі про труднощі перекладу міжнародної комерційної термінології перською мовою [38]. Проте більшу частину робіт в цьому напрямку становлять тлумачні перські та англійсько-перські або арабсько-перські словники: М. Фарханг [33], Х. Зангане і Ф. Моваджі [28], Х. Малекі [20], В. Мохаммаді та Г. Мозаффарі Шамсі [35], М. Мірзаї Аль-Хосейні [42] тощо. Серед українських іраністів тему іншомовних запозичень в перській мові досліджували О. Кшановський [7], Ю. Ференчак [12], а способи словотворення перської військової термінології – Н. Акульшина [1].

Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю комплексного вивчення структурно-семантичних особливостей економічної термінології сучасної перської мови у зв'язку з активізацією міжнародних торговельних відносин. Дослідження є важливим в контексті розробки та надання науково обґрунтованих рекомендацій щодо оптимізації перекладу та використання економічної термінології в навчальному процесі та професійній діяльності.

Новизна дослідження полягає у відсутності досліджень в Україні на тему економічної термінології сучасної перської мови та обмеженій кількості досліджень даної тематики серед іранських лінгвістів.

Метою є виявлення особливостей економічної термінології перської мови через структурно-семантичний аспект.

Досягнення заданої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- 1) визначити лексичне значення понять "термін", "термінологія" та "терміносистема" у сучасній лексикології;
- 2) розглянути специфіку економічної термінології порівняно з іншими галузями;
- 3) дослідити особливості семантики економічної термінології перської мови;
- 4) виявити особливості словотвору перської економічної термінології;
- 5) визначити вплив запозичень з інших мов на економічну термінологію сучасної перської мови.

Об'єкт дослідження – перська економічна термінологія.

Предмет дослідження – структурно-семантичні особливості перської економічної термінології.

Методи дослідження. Для досягнення поставлених завдань були використані такі методи: описовий метод для систематизації та класифікації перської мови; метод компонентного аналізу для виявлення семантичної структури термінів; метод кількісного аналізу для визначення частотності вживання запозичених термінів; порівняльно-зіставний метод для виявлення структурно-семантичних особливостей економічної термінології.

Теоретичне значення роботи визначається уточненням та систематизацією існуючих підходів до вивчення економічної термінології сучасної перської мови, введенням в наукову українську лінгвістику поглядів іранських мовознавців на структурні особливості лексики та словотвір.

Практична цінність дослідження полягає в тому, що результати роботи можуть використовуватися для подальшого глибинного дослідження економічної термінології перської мови в українській лінгвістиці; укладанні персько-українських та українсько-перських словників економічної термінології; використовуватися перекладачами в галузі економіки; слугувати додатковим матеріалом для студентів іраністів в процесі вивчення лексикології перської мови.

Матеріалом дослідження є економічні терміни перської мови, зібрані із сучасних перськомовних сайтів ЗМІ (Mehr News, BBC Persian, Khabar Online, Iran International), англійсько-перських та власне перських тлумачних словників економічної термінології («Словник економічних наук» [33]; «Словник економічного розвитку» [31]; «Словник економічних термінів» [28]; «Словник економічних і соціологічних термінів» [39]). Загальна кількість опрацьованих перських економічних термінів становить 150 лексичних одиниць.

Структура роботи. Робота складається із вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи – 55 сторінок, з них 40 – основний текст. Список використаних джерел становить 44 позиції.

РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ ПЕРСЬКОЇ МОВИ ЯК ОБ'ЄКТ ЛІНГВІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Поняття "термін", "термінологія" та "терміносистема" у сучасній лексикології

Саме слово «термін» має багато визначень і кожен лінгвіст трактує його по-різному, тому єдиного чіткого формулювання щодо трактування поняття «термін» не існує. Для прикладу О. Реформатський визначає термін, як «спеціальне слово, обмежене своїм особливим призначенням та статусом; слово, що тяжіє до однозначності, чіткості та розумності при вираженні понять та називанні речей» [10, с. 394]. В. Лейчик говорить, що термін – це «мовний знак, який означає спеціальне поняття в конкретній системі понять» [1, с. 395].

Проаналізувавши декілька визначень різних науковців, можна узагальнити і сказати, що термін – це слово або словосполучення, призначене для позначення поняття, обмеженого конкретним значенням. Слово «термін» походить від латинського «terminus», і означає «межа, кінець», тим самим доводячи головну його рису – чіткість. Термін є важливим елементом фахового спілкування, одними з основних характеристик якого є 1) чіткість значення, 2) специфічність вживання, 3) стилістична і експресивна нейтральність. Серед функцій терміна науковці виділяють дві основні: 1) номінативна, тобто та, що називає поняття, та 2) дефінітивна – та, яка дає йому пояснення. Будучи повноцінним членом структури мови, термін не має свого лексичного значення і тому його вивчають як з погляду лексикології, так і з семіотики [41].

В контексті терміну існує таке явище як детермінізація – перехід слова з однієї терміносистеми в іншу; наприклад, *актив* як економічний термін (економічний ресурс) і як соціологічний термін (ініціативна частина будь-якого колективу). Інші дослідники (Л. Васенко, В. Дубічинський) до

детермінологізованої відносять загальноповсюдну лексику, яка вийшла за межі терміносистеми [1].

Термінологія – сукупність термінів певної галузі (науки, медицини, мистецтва, торгівлі і т.д.). Термінологія використовується для передачі знань конкретної галузі, оскільки містить у собі найбільш концентровану інформацію. І «якщо донедавна термінологію фактично сприймали як сукупність термінів або напрям чи розділ лексикології, основними завданнями якого є встановлення термінів конкретних галузей, їх упорядкування й уніфікація, а також створення термінів для нових галузей (Н. Гуйванюк), то нині ж експерти розглядають термінологію як самостійну науку про терміни (О. Васенко; А. Д'яков; В. Лейчик)» [5, с. 27]. Засновниками термінології як науки вважають австрійського науковця Ойгена Вюстера і російського термінознавця Дмитра Семеновича Лотте з їх першими термінологічними працями у 1931 році.

В контексті вивчення термінології варто також зазначити характеристики, за якими можна кваліфікувати ті самі галузі, що мають свої терміни: наявність 1) окремого предмета дослідження; 2) власних принципів і методів дослідження; 3) процедуру опису й аналізу досліджуваного матеріалу; 4) теоретичних положень галузі та їх практичного впровадження (тобто наявність відповідних університетських дисциплін, а також спеціалізованої методичної, навчальної та довідкової літератури тощо) [14, с. 28].

Ще одним важливим елементом в контексті вивчення поняття терміну є терміносистема. Саме слово «терміносистема» виникло в науковій лінгвістичній літературі в ХХ столітті у зв'язку з поширенням понять системності і системного аналізу. Як вважають деякі дослідники (Л. А. Лисиченко, В. М. Лейчик), терміносистема – це тотожне до термінології поняття, з наявними в першій певними відмінними особливостями, серед яких основними є впорядкованість та системність. Для

того, щоб терміни утворити систему, між ними повинен бути зв'язок. Як зазначає Я. В. Житін, «терміносистема виникає навіть за відсутності певних її елементів, але за наявності загальної структури та зв'язків між її компонентами» [9, с. 121]. Деякі дослідники притримуються думки, що основною рисою терміносистеми є те, що вона утворюється фахівцями конкретної галузі з конкретно підібраними або спеціально створеними термінами [9, с. 207]. Науковець Д. С. Лотте вважає, що «терміносистема має базуватися на системі наукових (технічних) понять тієї галузі чи сфери, яку обслуговують її одиниці» [9, с. 207]. Т. І. Панько вважає, що термінологія – це не система, а сукупність термінів, що входять у певну термінологічну систему [9, с. 148]. Тобто, спираючись на вище подані твердження виходить, що термін є частиною термінології, а термінологія в свою чергу – частиною терміносистеми.

Існує й інша думка що до дефініції і розрізнення понять «термінологія» та «терміносистема»: деякі науковці вважають ці поняття повністю синонімічними. Наприклад, Є. В. Скороходько зазначає: «Сукупність термінів, які належать до певної галузі науки, техніки або іншої сфери людської діяльності, утворюють галузеву термінологію або термінологічну систему» [9, с. 63].

І все ж, більшість лінгвістів сходяться на думці, що різниця між термінологією та терміносистемою все ж існує, визначаючи при цьому термінологію як сукупність лексичних одиниць, що формується поступово, а терміносистему – впорядковану ієрархічну систему термінів [9].

1.2. Специфіка економічної термінології порівняно з іншими галузями науки і техніки

Насамперед, термінологія є показником наукового, соціально-економічного та культурного розвитку нації. В залежності від того, наскільки швидко розширюється і зростає певна галузь, змінюється і її термінологія. Аби

зрозуміти відмінність економічної термінології від інших галузей, для початку варто дати визначення поняттю «економічний термін». Економічний термін – це слово або словосполучення, що позначає певне поняття суспільно-виробничих відносин, які характеризують економічний лад суспільства [4].

Розглядаючи питання специфіки економічної термінології порівняно з іншими галузями, слід зазначити, що маючи свою термінологію, економіка має також вплив і на інші сфери і аспекти життя. Окрім суспільно-виробничих ресурсів, економіка також вивчає людські взаємодії, виробничі процеси та розподіл ресурсів, чого не можна сказати про точні науки та технічні спеціальності, які керуються лише чіткими та конкретними правилами. Відповідно, економічні терміни за часту можуть бути загальнозживаними словами (бюджет, капітал), тоді як, для прикладу, медичні терміни переважно знають і використовують лише фахові працівники (лапароскопія, гематокрит).

Суттєвою відмінністю економічної термінології є те, що багато термінів та понять є суб'єктивними і можуть інтерпретуватися по-різному залежно від контексту. Наприклад, поняття "ціна" може мати економічне значення в контексті ринкової вартості товарів та послуг, а також може використовуватися у фінансовому контексті для оцінки активів.

Вивчаючи економічну термінологію також потрібно враховувати контекст та економічну специфіку. Для прикладу слово «інфляція» може по-різному трактуватися в різних країнах, залежно від їхньої економічної політики та ринкового стану.

Економічна термінологія відрізняється від термінології інших галузей науки і техніки своєю оригінальністю і специфікою, відображенням економічних відносин і процесів. Порівняно з технічними чи науковими галузями, економіка оперує різними термінами, які часто відображають економічні явища, концепції та процеси. Наприклад, в економіці поняття «попит» і «пропозиція» відображають основні елементи ринкових відносин,

тоді як у технічних сферах такі терміни, як «температура» або «продуктивність», можуть мати різне значення та застосування.

Зв'язок економічної термінології з іншими галузями науки і техніки виявляється також у взаємодії та впливі економічних факторів на різні сторони суспільного життя і технічного прогресу. Наприклад, економічні рішення можуть впливати на розвиток технологій, а технологічні інновації можуть мати значний вплив на економіку. Тому вивчення економічної термінології не тільки сприяє розумінню економічних процесів, а й дає можливість аналізу взаємозв'язків між економікою та іншими галузями людської діяльності.

Крім того, економічна термінологія часто відображає складні взаємозв'язки між різними секторами економіки та суспільством у цілому. Наприклад, поняття «економічний розвиток» може включати не тільки зростання виробництва і валового внутрішнього продукту, а й аспекти соціального розвитку, економічну стійкість та інші соціально-економічні показники.

Водночас економічна термінологія взаємодіє з іншими галузями науки і техніки, що відкриває можливості для всебічного аналізу суспільних явищ і розробки міждисциплінарних підходів. Наприклад, економіка тісно пов'язана з соціологією, політологією та психологією, що дозволяє досліджувати взаємозв'язки між економічними процесами та соціокультурним середовищем.

Для кращого вивчення економічної термінології, її поділяють на такі лексико-тематичні групи:

- 1) **Назви осіб, що займаються економічною діяльністю** (брокер – (دلال) – [dallāl], інвестор – (سرمایه گذار) – [sarmāyegozār]);
- 2) **Назви математичних показників** (індекс споживчих цін – (شاخص قیمت مصرفکننده) – [šāxes-e qeumat-e masrafkonande], коефіцієнт покриття відсотків – (نسبت پوشش هزینه بهره) – [nesbat-e pušeš-e hazine-ye bahre]);

- 3) **Назви організацій** (Міжнародний валютний фонд – (صندوق بين المللى پول) – [sanduq-e beyn-ol-melali-ye pul], Світовий банк – (بانک جهانی) – [bank-e jahāni]);
- 4) **Назви економічних процесів** (інфляція – (تورم) – [tavarrom], дефляція – (تورم منفى) – [tavarrom-e manfi], кредитування – (اعتبار) – [e`tebār]);
- 5) **Назви фінансових паперів** (облігація – (اوراق قرضه) – [oyrāq-e qarze], акція – (سهم) – [sahm]);
- 6) **Назви банківських і фінансових політик і систем** (валютна політика – (سياست پولى) – [siyāsat-e puli], фіскальна політика – (سياست مالى) – [siyāsat-e māli]);
- 7) **Назви грошових одиниць країн світу** (долар – (دلار) – [dolār], євро – (يورو) – [yuvro]);
- 8) **Назви нормативних документів і законів** (закон грошового обігу – (قانون گردش پول) – [qānun-e gardeš-e pul], закон попиту і пропозиції – (قانون عرضه و تقاضا) – [qānun-e ‘arze va taqāzā]) [13].

Підсумовуючи, варто зазначити, що термінологія розширюється і поповнюється новими термінами разом із розвитком галузі, в межах якої вона існує.

1.3. Особливості семантики економічної термінології перської мови

Дослідження економічної сфери з погляду лексикології має вагомим значення в контексті вивчення структури мови, її культурного та історичного розвитку. Питання термінології викликає неабиякий інтерес серед мовознавців, оскільки досліджуючи процеси творення нової лексики в якійсь конкретній сфері, можна відкрити і нові способи творення, дослідити міжмовні зв'язки, що безперечно мають вагомий вплив на перську мову. Проте, в іранській лінгвістиці на сьогодні є дуже мало досліджень, що стосуються вивчення економічної термінології саме з погляду словотвору. Переважну більшість подібних робіт в області економічної лексикології складають

словники. Серед таких, наприклад, «Словник економічних наук» (فرهنگ علوم اقتصادی) доктора Манучегра Фарганга (1919–2009 рр.) – засновника і викладача Економічного факультету Тегеранського університету, професора Національного університету Ірану (сьогодні це Університет імені Шагіда Бегешті) і голови Асоціації економістів Ірану. Цей англійсько-перський словник включає в себе терміни банківської справи, економетрики, страхування, фондової біржі, страхування та економічних теорій. До кожного слова автор подає синоніми, антоніми та визначення [33]. Серед авторів економічних словників також потрібно згадати таких, як Хасан Зангане і Фаріде Моваджі [28], Вахід Мохаммаді та Гелен Мозаффар Шамсі [35], Сеєд Фахер Аляві [31]. Є також праці, які присвячені не стільки лексичній складові економіки, як просто вивченню цієї сфери для кращого її розуміння. Наприклад, Халіль Малекі видав «Словник економічних і соціологічних термінів» (1979), мета якого дати людям можливість розуміти економічні та соціальні реалії свого часу [39]. Дослідженню економічної лексики сприяє також і література. Науковець Алі Дегкан дослідив перську економічну термінологію у творчості Гафеза, який особливо майстерно поєднував економічні терміни разом зі своїми філософськими думками [25].

Очевидно, що це не весь список праць та авторів у сфері економічної термінології, оскільки вивченню економіки та мовних процесів приділяється досить велика увага, проте наразі ми не знайшли саме наукових досліджень в іранській лінгвістиці, що стосувалися б конкретно вивченню словотвору економічної термінології перської мови. Натомість зустрічаємо ознайомчі статті публіцистичного стилю на веб-сайтах іранських торговельних компаній з тлумаченням економічної термінології [23; 37; 39].

У контексті іранської лінгвістики вивчення перської економічної термінології має велике значення як для розуміння структури мови, так і для розвитку економічної науки та практики в Ірані та перськомовних громадах. Складні процеси глобалізації та економічного розвитку вимагають не лише

ефективного використання лінгвістичних інструментів бізнес- та економічних наук, а й ретельного вивчення та стандартизації економічної термінології. У цьому контексті вивчення перської економічної термінології стало передумовою для забезпечення ясності, точності та унікальності мовного спілкування в галузі економіки. Розгляд цієї теми в контексті іранської лінгвістики є важливим не лише для академічного розвитку, але й для практичного застосування в сучасних економічних контекстах.

Протягом тривалого періоду існування перської мови, приблизно від IX ст. і до сьогодні, відбувається постійне збільшення її вокабуляру. Незважаючи на наявність існування протилежного процесу – відмирання певних слів або їх архаїзація, закономірно поширеним є кількісне розширення і збільшення словникового складу мови. Основними причинами процесу збільшення лексичного складу є соціальний прогрес, розвиток економічної, наукової та технічної діяльності суспільства. Саме суспільний та соціальний розвиток вимагають творення слів на позначення нових понять. Це і пояснює факт переважання поповнення вокабуляру над вимиранням певної його частини.

Економічна термінологія є важливою частиною будь-якої мовної системи, оскільки вона відображає конкретні аспекти економічної діяльності у сфері ділових та фінансових відносин. Економіка тісно взаємодіє з іншими галузями суспільного розвитку, такими як наукова, технічна, культурна, політична та інші. Будучи частиною глобального процесу, який неперервно розвивається, розширюється і лексика економічного призначення. Це пов'язано зі стрімким піднесенням сучасних технологій, яке не оминуло стороною й іранську економічну та політичну систему.

Сьогоднішня економічна революція ґрунтується на використанні передових досягнень, таких як оновлення методів обчислення та оптимізація фінансового ринку. Ці процеси, які безперервно глобалізуються, відкрили

новий потік економічних неологізмів, що швидко адаптуються і в сучасній перській мові, наприклад:

هدف از امضای موافقتنامه‌های تجارت ترجیحی را افزایش مبادلات تجاری و همکاری‌های مشترک

بین دو کشور عنوان کرد. [27]

[Hadaḡ az emzā-ye movāfeqatnāmeḡ-ye **tejārat-e tarjiḡi-rā** afzāyeš-e mabādelāt-e tejāri va hamkāriḡ-ye moštarak beyn-e do kešvar ‘onvān kard]

*Він зазначив, що метою підписання угод про **преференційну торгівлю** є збільшення товарообміну та спільної співпраці між двома країнами.*

Активно поповнюють склад товарно-економічного розділу перської мови і внутрішній обіг товарів широкого вжитку, сільське господарство, металургія, машинобудівна галузь та сфера купівлі-продажу [11, с. 22].

مناسفانه فرایند خرید تضمینی محصول جو طبق منطق انجام نشده است. [40]

[Moteasefāne farāyand-e **xarid-e tazmini-ye mahsul-e** jou tebq-e manteq našode ast]

На жаль, процес гарантованої закупівлі продукції з ячменю не був здійснений за логікою.

Одними із труднощів, що можуть виникнути при перекладі економічних термінів, може бути їх багатозначність. Загалом це може призвести не неправильного розуміння тексту та його перекладу, оскільки деякі терміни означають різні поняття в залежності від сфери їх використання. Саме тому важливим завданням при перекладі є коректно визначити термінологічну систему, до якої належить термін. Наприклад, слова: (حامی) – [hāmi] – може означати *захисник*, а в контексті економічної термінології – *спонсор*; (حدّ) – [hadd] – *лінія, межа*, а також *ліміт* (кредитний). Ще одним прикладом складності при роботі з економічною лексикою є багатозначність терміна в англійській мові, оскільки досить велика кількість перськомовних словників подають саме англійський переклад. Навіть незначна відмінність може заплутати недосвідченого фахівця, наприклад: (سبد سهام) – [sabad-e sehām] –

інвестиційний портфель, що англійською мовою перекладається, як “portfolio”, що в свою чергу також може означати “портфоліо”:

سبد سهام به این موضوع اشاره می کند که باید سرمایه خود را بین چندین دارایی مالی مختلف تقسیم

کنید. [41]

[**Sabad-e sehām** be in mouzu` ešār-e mikonad ke bāyad sarmāye-ye hod-rā beyn-e čandin dārāyi-ye māli-ye moxtalef taqsim konid.]

Інвестиційний портфель означає, що ви повинні інвестувати свій капітал між кількома різними фінансовими активами.

Економіка є тією галуззю, яка розвивається досить швидкими темпами: з’являються нові тренди, змінюються технології, відбуваються зміни в міжнародних торговельних відносинах та реформи в економічній політиці. На тлі цих процесів з’являються нові поняття, які в свою чергу вимагають творення нових термінів. Відповідно до збільшення кількості нових термінів, з’являються і нові тлумачні та термінологічні словники [22]. Ще одним важливим фактором розвитку професійної економічної лексики є збільшення кількості молодих спеціалістів: економістів, маркетологів, рекламистів, менеджерів з продажу. Як наслідок, популярність цих професій серед молоді збагачує економічну термінологію такими явищами як сленг, жаргон та експресивний лаконізм у формулюваннях [34, с. 123]. Активно впливають на виникнення нових термінів і такі чинники як експресія та метафоричний підтекст. Так виникають нові лексичні одиниці, в основі яких лежить метафора. Так в економічній сфері можна знайти такі вирази як (بازار گوی) – [bāzār-e gāvi] – *бичачий ринок*, що означає ріст ринку та висхідну тенденцію цін на акції, та (بازار خرسی) – [bāzār-e xersi] – *ведмежий ринок*, що є повністю протилежним значенням – курс акцій в такому випадку має тенденцію до зниження і в економічній ситуації переважає рецесія [18].

Економічна лексика перської мови в деяких її проявах може мати свою унікальність і не мати точних відповідників в інших мовах. Це пов’язано з багатою історичною та культурною спадщиною Ірану. Для прикладу, слово

(بازار) – [bāzār] – дослівно перекладається як *ринок, базар*, проте має набагато ширше значення. Якщо розглядати це слово в контексті культури Ірану, то можна виявити, що базар являє собою не лише місце комерційної діяльності, а й є важливою частиною соціокультурного життя країни. “Іранський базар” має великі відкриті простори, іноді з вузькими вуличками і багатьма перехрестями, що в свою чергу сприяє кращій соціальній взаємодії та створює відчуття атмосфери, яку важко знайти в інших формах торгівлі. Відповідно саме поняття “базар” (بازار) відображає глибоку історію та традиції Ірану [44]:
بازاری کهن با طول یک کیلومتر که از میان حوادث و رویدادهای مختلف تاریخی گذر کرده و امروز، به عنوان میراثی ارزشمند به دست ما رسیده است. [23]

[Bāzāri kohan bā tul-e yek kilometr ke az miyān-e havādes va ruydādhā-ye moxtalef-e tārixi gozar karde va emruz, be ‘onvān-e mirāsi-ye arzešmand be dast-e mā reside ast]

Старий ринок протяжністю в один кілометр, який пройшов через різні історичні події і дійшов до нас сьогодні як цінна спадщина.

Процес семантичної трансформації при перекладі відображає переосмислення смислових конструкцій між мовою-джерелом та мовою-реципієнтом. Перекладач повинен звертати увагу на вираження конкретних концепцій та ідей у висхідному тексті і точно передати задум, враховуючи при цьому також історичні та культурні процеси. Для досягнення цієї мети перекладачі можуть використовувати різні стратегії, такі як еквівалентне відтворення, перефразування, адаптація, локалізація та інші техніки, що дозволяють зберегти семантичні та стилістичні особливості оригіналу. Таким чином, семантична трансформація у перекладі вимагає від перекладача глибокого розуміння не лише мови, а й культури та контексту, що відображається в тексті, для того щоб вірно передати смислові нюанси та ідеї оригіналу у перекладі.

В контексті дослідження і розвитку економічної сфери важливо також враховувати, що глобалізація та міжнародні економічні процеси вимагають

стандартизації термінів для кращої взаємодії і розуміння представників різних культур та мов. Відповідно, вивчення економічної термінології перської мови допомагає не лише краще розуміти внутрішні процеси та явища в середині країни, але й сприяє якісному розвитку міжнародних контактів та співробітництва. Важливість спільного розуміння економічних процесів підкреслюється також зростаючою інтеграцією економік різних країн через міжнародну торгівлю, інвестиції та інші форми співробітництва. Розуміння економічної термінології дозволяє країнам розробляти та впроваджувати ефективні стратегії економічного розвитку, а також сприяє вирішенню міжнародних економічних конфліктів та спільним зусиллям у вирішенні глобальних проблем, таких як кліматичні зміни або боротьба з бідністю.

Висновки до першого розділу

Визначення поняття термін викликає деякі суперечки серед мовознавців, проте узагальнюючи, термін – це слово чи словосполучення, що використовується задля позначення поняття, обмеженого певним значенням. Термінологія – це сукупність термінів конкретної галузі. Терміносистема – це ієрархічно впорядкована система термінів. Економічна термінологія – сукупність термінів економічної спрямованості.

Економічна термінологія є важливою складовою розвитку мовного апарату перської мови. Вона охоплює процеси від найпростіших форм економічної сфери таких як сільське господарство, малий бізнес та локальні ринкові відносини до глобальних процесів торгівлі, капіталовкладень та міжнародних відносин. Дослідження економічної термінології допомагає створити загальні стандарти та методології, що сприяють розвитку міжнародної економічної спільноти та підвищенню рівня економічного розвитку в цілому.

Семантична складова є важливим елементом дослідження економічної термінології перської мови, адже вона забезпечує найбільшу точність при

перекладі тексту з однієї мови на іншу, оскільки включає в себе такі елементи як культурний та історичний. Враховуючи багаторічну історію розвитку перської мови і її самодостатність, неможливо зробити якісний переклад і відтворити первинну ідею автора висхідного джерела, не знаючи культурних та часто релігійних особливостей перськомовної системи. Успішне використання стратегій семантичної трансформації дозволяє забезпечити збереження смислового змісту та ідей оригіналу, підкреслюючи важливість культурного та лінгвістичного контексту. Цей підхід сприяє якісному та ефективному комунікативному обміну між мовами та культурами.

РОЗДІЛ 2. ШЛЯХИ ТВОРЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ПЕРСЬКОЇ МОВИ

2.1. Особливості словотвору перської економічної термінології

Розвиток лексики і збільшення словникового складу мови включає в себе багато різних аспектів, таких як соціальний, історичний, ідеологічний, політичний і т.д. Словниковий склад перської мови є досить різноманітним, будучи утвореним із давніх шарів лексики індоєвропейського і іранського походження, а також із великої кількості запозичених слів.

Ніяка наука не в змозі дати адекватну картину формування словникового складу протягом низки епох. У лінгвістиці існує два найголовніші аспекти розгляду цього розвитку: соціолінгвістичний та лінгвістичний. Соціолінгвістичний аспект розглядає причини розвитку лексики за межами мови – у соціальних проблемах, в історії народу. У разі вивчення розвитку словникового складу відбиватиме і фіксуватиме зміни соціальні, економічні, ідеологічні тощо.

Інший аспект цієї проблеми – лінгвістичний – розглядає шляхи і способи формування лексики, тобто відповідає на питання про те, як відбуваються якісно-кількісні зміни словникового складу. З таким підходом насамперед характеризуються внутрішньолінгвістичні проблеми лексики: деякі питання словотворення, фразеології, термінології тощо.

Сучасна перська лексика, будучи продуктом ряду епох, формувалася поступово, починаючи з глибокої давнини і закінчуючи сьогоdnішнім днем. В її складі знаходяться слова, що виникли в різний час, в результаті різних шляхів формування та різних способів її поповнення. На всіх етапах цього розвитку змінювалася питома вага провідних процесів поповнення словникового складу, проте головними та найбільш інтенсивними процесами розвитку лексики на всіх етапах історії перської мови були внутрішнє

модельне словотворення, запозичення іншомовної лексики та зміна семантичної структури слів.

Основним способом збільшення лексичного складу перської мови є модельний словотвір, найчастішими способами якого є *афіксальний* (префіксація та суфіксація), *напівафіксація* та *словоскладання* [1, с. 49]. Проаналізувавши процес творення перської економічної термінології, можна виділити **префіксальний** спосіб та декілька основних префіксів, які закріпилися в мові завдяки своєму семантико-когнітивному значенню та універсальності. Такі префікси можуть вказувати на певні аспекти, такі як якість, місце, час і т.д.

Наприклад, префікс (پیش) – [piš] – дослівно «до», «перед» вказує на попередність дії чи початковий її характер: (پیشبینی) – [pišbini] – прогноз, передбачення, (پیش پرداخت) – [piš pardāxt] – аванс; (پیش تخمین) – [piš taxmin] – прогноз:

کارشناسان اقتصادی با توجه به سیاست‌های کنترلی بانک مرکزی برای هفته پیش رو، روزهای

آرامی را برای بازارهای مالی پیش‌بینی می‌کنند. [23]

[Kāršenāsān-e eqtesādi bā tavajoh be siyāsathā-ye kontroli-ye bank-e markazi barāye hafte-ye piš-e ru, ruzhā-ye ārāmi-rā barāye bāzārḥā-ye māli **pišbini mikonand**].

Економічні експерти прогнозують на наступний тиждень спокійні дні для фінансових ринків через контрольну політику центробанку.

- Префікс (با) – [bā] – «з», «разом», походить з середньоперського періоду. Найчастіше використовується для утворення прикметників зі значенням «той, кому належить щось»: (باتجربه) – [bā tajrābe] – досвідчений (дослівно «з досвідом»); (با صرفه) – [bā sarfe] – вигідний (досл. «з вигодою»); Такі прикметники часто використовуються у поєднанні з іменниками економічної сфери, утворюючи сталі економічні терміни. Наприклад: (کسب‌وکار) – [kasbokār-e bāsarfe] – вигідний бізнес; (محصول با کیفیت) – [mahsul-e

bākeyfiyat] – високоякісний продукт. На прикладах можна побачити, що цей префікс використовується для того, щоб показати наявність певного явища.

- Префікс (بی) – [bi] – «без» – вказує на відсутність певної характеристики, ознаки або ж явища: (بیکار) – [bi kār] – безробітний (відсутність роботи); (بیسواد) – [bi savād] – безграмотний (відсутність грамотності); (بی درآمد) – [bi darāmad] – безробітний (відсутність доходу).

نرخ بیکاری به ۸.۱ درصد رسیده و به این ترتیب، تعداد بیکاران ۲ میلیون و ۱۴۸ هزار نفر اعلام

شده است. [23]

Narx-e **bikāri** be hašt va yek darsad reside va be in tartib, te`dād-e **bikārān** do milyun va hezār-o čehel-o hašt hezār nafar e`lām šode ast.

Рівень безробіття сягнув 8,1% і, таким чином, кількість безробітних оголосили в 2 мільйони 148 тисяч.

- Префікс (باز) – [bāz] – використовується для позначення «повторювання чогось»: (بازگشت قرض) – [bāzgašt-e qarz] – повернення боргу; (بازپرداخت) – [bāzpardāxt] – відшкодування.

- Префікс (نا) – [nā] – означає «відсутність чогось»: (وزن ناخالص) – [vazn-e nāxāles] – вага брутто (буквально відсутність чистоти); (ناکارآمد) – [nākārāmad] – неефективний (букв. відсутність ефективності); (ناامید) – [nāomid] – безнадійний (букв. відсутність надії)

نظریه های ناکارآمد اقتصادی می تواند منجر به مدیریت ضعیف جریان نقدی، از دست دادن کنترل

امور مالی، برنامه ریزی آشفته، فقدان استراتژی در بازار و تجارت و رهبری ضعیف می شود. [32]

[Nazariyehā-ye **nākārāmad-e** eqtesādi mitavānad monjar be modirriyat-e zai`f-e jaryān-e naqdi, az dast dādan-e control-e omur-e māli, barnāmerizi āšofte, foqdān-e estrāteži dar bāzār va tejārat va rahbari zai`f mišavad].

Неефективні економічні теорії можуть призвести до поганого управління грошовими потоками, втрати фінансового контролю, хаотичного планування, відсутності ринкової та бізнес-стратегії та поганого лідерства.

- Префікс (هم) – [ham] має семантичне значення «спільності чогось», «скоординованості»: (همکاری) – [hamkāri] – співпраця; (همافزایی بازار) –

[hamafzāyi-ye bāzār] – синергія ринку; (همسویی سرمایه‌گذاری) – [hamsuyi-ye sarmāyegozāri] – узгодженість інвестицій; (همچرخشی نظام بانکی) – [hamčarxeši-ye nezām-e bānki] – циклічність банківської системи.

- Префікс (غیر) – [qeyr] - «анти», «проти»: (غیرمستقیم) – [qeyrmostaqim] – непрямий; (غیرقانونی) – [qeyrqānuni] – незаконний.

استاندار کردستان با انتقاد از عملکرد پایین برخی بانک‌های استان در پرداخت تسهیلات اقتصادی

مربوط به سفر رئیس جمهور تداوم این وضعیت را غیر قابل قبول دانست. [32]

[Ostāndār-e kordestān bā enteqād az ‘amalkard-e pāyiin-e barxi bānkhā-ye ostān dar pardāxt-e tashilāt-e eqtesādi marbut be safar-e ra`is-e jomhur tadāvom-e in vazi`yat-rā qeyr-e qābel-e qabul dānest].

Губернатор Курдистану розкритикував низьку ефективність деяких банків провінції в оплаті економічних об'єктів, пов'язаних з поїздкою президента, і вважав продовження такої ситуації неприйнятним.

- Префікс (ضد) – [zed] – як і [qeyr] має значення «анти», «проти»: (ضدانحصار) – [zed-e enhesār] – антимонопольний; (ضدتورم) – [zed-e tavarrom] – антиінфляційний;

Отже, проаналізувавши 150 одиниць перської економічної термінології, було виявлено, що шляхом префіксації із 150 лексичних одиниць утворено 4, що становить 3% з усіх відібраних термінів.

Дослідження вказаних префіксів показало, що розбір і вивчення їх семантичного значення сприяє кращому розумінню економічної термінології та структури мови в цілому. Така практика аналізу дозволяє охопити ширший спектр економічної термінології, оскільки знаючи семантичне значення префіксів, можна самостійно створювати нові лексичні одиниці, поєднуючи їх з відповідними основами. Важливим елементом є вивчення взаємодії префіксів з їх основами, оскільки вони відображають вплив на мову культурних, соціальних та історичних подій, що тим чи іншим чином посприяли закарбовуванню даних термінів у мові та зробили це явище

постійним та структурованим. Аналіз цього явища дозволяє краще розуміти, яким чином ці префікси відображаються в сприйнятті носіїв мови.

Щодо **суфіксального** способу творення, то найбільш широкорозповсюдженим у використанні є суфікс (ی) – **i**, який слугує допоміжним елементом у творенні іменників та прикметників:

- (اقتصادی) – [eqtesādi] – економічний – від (اقتصاد) – [eqtesād] – економіка + суфікс ی–
- (حسابداری) – [hesābdāri] – бухгалтерія – від (حسابدار) – [hesābdār] – бухгалтер + суфікс ی–
- (مالی) – [māli] – фінансовий – від (مال) – [māl] – власність, гроші + суфікс ی–
- (بازنشستگی) – [bāznešastegi] – пенсійний – від (بازنشسته) – [bāznešaste] – пенсіонер + суфікс ی–

За допомогою цього суфікса утворена дуже велика кількість іменників та прикметників.

Ще один суфікс, який часто використовується для утворення нових слів, зачасту іменників, - (ار) – [ār] – найчастіше вказує на особу-виконувача дії:

- (خریدار) – [xaridār] – покупець – від (خرید) – [xarid] – основа минулого часу (ОМЧ) від (خریدن) – [xaridan] – купувати + суфікс ار–

Широкого вжитку в творенні економічної термінології набув спосіб **напівафіксації**, шляхом додавання іменних та дієслівних напівафіксів. **Іменними напівафіксами** називають ті, що втратили своє існування як самостійної лексичної одиниці і залишилися в мові у вигляді словотвірних елементів. Найяскравішим прикладом іменного напівафікса є (گاه) – [gāh] – вказує на «місце»: (فروشگاه) – [forušgāh] – магазин – від (فروش) – [foruš] – продаж + (گاه) – [gāh].

Вагому роль у творенні економічної лексики також відіграють **дієслівні напівафікси**, виражені основою минулого часу (ОМЧ) або переважно основою теперішнього часу (ОТЧ) дієслова, які найчастіше приєднуються до основ

іменників: (اقتصاددان) – [eqtesāddān] – економіст – від (اقتصاد) – [eqtesād] – економіка + (دان) – [dān] – ОТЧ від (دانستن) – [dānestan] – знати, розуміти; (درآمد) – [darāmad] – дохід – від (در) – [dar] – в, у + (آمد) – [āmad] – ОМЧ від (آمدن) – [āmadan] – приходити – букв. «те, що прийшло/надійшло»; (قرارداد) – [qarārdād] – договір – від (قرار) – [qarār] – домовленість/рішення + (داد) – [dād] – ОМЧ від (دادن) – [dādan] – давати (букв. давати домовленість/рішення).

В термінології економічного вжитку часто зустрічається дієслівний напівафікс (دار) – [dār] – ОТЧ (داشتن) – [dāštan] – мати: (حسابدار) – [hesābdār] – бухгалтер – від (حساب) – рахунок + (دار) – [dār] – мати; (دفتردار) – [daftardār] – бухгалтер – від (دفتر) – зошит/журнал + (دار) – [dār] – мати; (سهام دار) – [sehāmdār] – акціонер – від (سهام) – [sehām] – акція + (دار) – [dār] – мати; (بازاریابی) – [bāzāryābi] – маркетинг – від (بازار) – [bāzār] – ринок + (یابی) – [yābi] – ОТЧ від (یافتن) – [yāftan] – знаходити, отримувати + суфікс ی- (букв. знаходити/отримувати ринок);

هدف اصلی بازاریابی این است که مردم به محصولات یا خدمات یک شرکت علاقه مند بشن. [12]

[Hadafe asli-ye **bāzāryābi** in ast ke mardom be mahsulāt yā xadamāt-e yek šerkat ‘alāqemand bešan].

Основна мета маркетингу — зацікавити людей продукцією або послугами компанії.

Отже, проаналізувавши 150 одиниць перської економічної термінології, було виявлено, що серед них шляхом суфіксації утворено 33 лексичних одиниці, тобто 22% з усіх вибраних економічних термінів, а шляхом напівафіксації – 3% (5 термінів).

Певну частину економічної лексики займають слова, утворені за допомогою **словоскладання**. Такий спосіб є частовживаним серед способів творення нових слів: (سرمایه) – [sarmāye] – капітал/головний ресурс – від (سر) – [sar] – голова/головний + (مایه) – [māye] – фінанси; (اقتصادسنجی) – [eqtesādsanji] – економетрика – від (اقتصاد) – [eqtesād] – економіка, запозичений з арабської мови термін + (سنجی) – [sanji] – дієслівний суфікс, що походить від перського

дієслова (سنجیدن) – [sanjidan] – оцінювати/вимірювати; (کسبوکار) – [kasb-o-kār] – бізнес/комерційна діяльність – від (کسب) – [kasb] – запозичене з арабської мови слово, що означає заробіток/ремесло + (و) – [o] – перський сполучник «і» + (کار) – [kār] – робота.

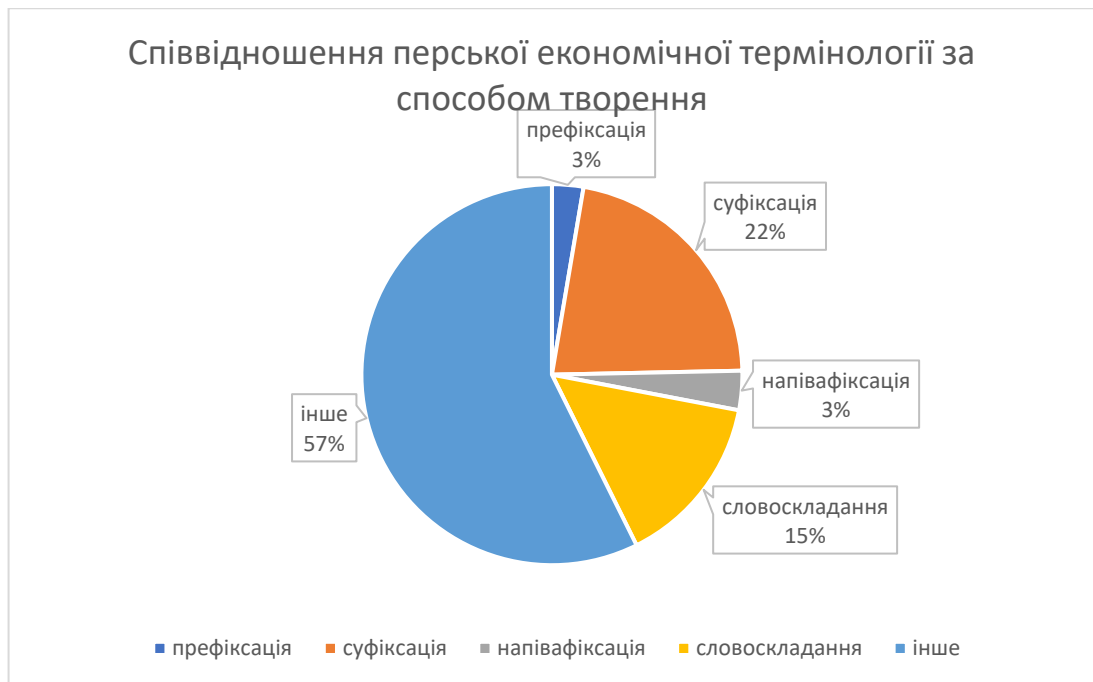
برای کسانی که هنوز هیچ کسب و کاری به نام خود ندارند، شروع یک کسب و کار کوچک می تواند ریسک کمتری به دنبال داشته و درصد موفقیت بیشتری هم برای آن ها ایجاد کند. [37]

[Barāye kasāni ke hanuz hič **kasb-o-kāri** be nām-e xod-rā nadārand, šoru` yek **kasb-o-kār-e** kuček mitavānad risk-e kamtari be dombāl dāšte va darsad-e movaffaqiyat-e bištari ham barāye ānhā ijād konad].

*Для тих, хто ще не має жодного **бізнесу** під своїм іменем, відкриття малого **бізнесу** може бути менш ризикованим і мати для них вищий рівень успіху.*

Дослідивши 150 економічних термінів, було виявлено, що шляхом словоскладання утворено 22 терміни, що складає 15% від загальної кількості. Решта 86 лексичних одиниць утворені комбінацією з різних способів і це становить 57%.

Отже, проаналізувавши способи творення економічних термінів на основі вибраних 150 лексичних одиниць, можна зробити висновок, що способом префіксації утворено 3%, способом суфіксації – 22%, способом напівафіксації – 3% і способом словоскладання – 15%. Решта 57% лексичних одиниць утворені шляхом комбінації різних способів, що показує, наскільки різноманітною та оригінальною є економічна термінологія перської мови за способами творення (див. Рис. 1).

Рис. 1. Співвідношення економічної термінології перської мови за способами творення

2.2. Запозичення економічної термінології з інших мов у перську мову

Другим серед найпоширеніших способів творення нових термінів є запозичення. Для економічної термінології такий спосіб є актуальним, оскільки взаємодія і взаємозв'язок з іншими країнами, а відповідно і мовами, є одними із основних особливостей даної галузі.

Вивчення запозичених економічних термінів у перській мові дає змогу простежити динаміку мовних контактів, виявити основні джерела та шляхи проникнення іншомовних елементів, а також з'ясувати особливості їх адаптації до фонетичної, морфологічної та семантичної систем перської мови.

Основними джерелами запозичення економічної термінології до перської мови є арабська, англійська, французька, російська та інші мови. Ці запозичення потрапляли до перської як безпосередньо, так і опосередковано, через інші мовні системи. Значна частина економічної лексики була запозичена внаслідок політичних, торговельних і культурних взаємин Персії з арабським, європейським та радянським світом.

У процесі адаптації запозичені терміни зазнавали різноманітних фонетичних, морфологічних і семантичних змін. На фонетичному рівні спостерігається пристосування іншомовних звукових комплексів до фонетичної системи перської мови. Морфологічна адаптація полягає в інтеграції запозичених коренів і афіксів до словотвірних моделей перської мови. На семантичному рівні запозичені терміни можуть набувати нових значень або звужувати чи розширювати свій первинний зміст.

Вагомий вплив на збільшення словникового складу перської мови мала саме *арабська мова*. Починаючи з VII–VIII ст., коли відбувалося активне завоювання Ірану Арабським халіфатом, і як наслідок майже повне панування арабської мови на території Ірану, в лексичний склад перської мови проникла велика кількість арабських термінів, які змогли закріпитися по сьогоднішній день [7, с. 145]. Серед них є також і економічні: (تورم) – [tavarrōm] – інфляція, (تحریم) – [tahrim] – ембарго, (قیمت) – [qeumat] – ціна, (مبادلہ) – mabādele – бартер, (تجارت) – tejārat – торгівля, (صادرات) – sāderāt – експорт, (واردات) – vāredāt – імпорт, (فساد) – fesād – корупція, (انحصار) – enhesār – монополія, (مالیات) – māliyyāt – податок, (تقاضا) – taqāzā – попит, (رکود) – rokud – стагнація, (تفهیم) – tafhim – пояснення, (تفهیمنامه) – tafhim-name – меморандум, (اعسار) – `esār – неплатоспроможність, (رقابت) – reqābat – конкурентоспроможність, (توافق) – tavāfoq – угода.

فساد یکی از موانع بزرگ در تلاش اوکراین برای پیوستن به اتحادیه اروپا بوده است. [21]

[Fesād yek-i az mavāne` bozorg dar talāš-e ukrāyn barāye peyvastan be ettehādiyye-ye orupā bude ast].

Корупція була однією з найбільших перешкод на шляху України до вступу до Європейського Союзу.

Сам термін «економіка» в перській мові є також запозиченням з арабської – (اقتصاد) – [eqtesād]. В поєднання з цим терміном утворена велика кількість нових виразів, що становлять значну частину економічної лексики: (اقتصاد بازار) – [eqtesād-e bāzār] – ринкова економіка, (نظام اقتصادی) – [nezām-e

eqtesādi] – економічна система, (اقتصاد کلان) – [eqtesād-e kālān] – макроекономіка, (اقتصادسنجی) – [eqtesādsanji] – економетрика, (رشد اقتصادی) – [rošd-e eqtesādi] – економічне зростання, (اقتصاد بین‌المللی) – [eqtesād-e beyn-ol-melali] – міжнародна економіка.

بر اساس برآورد این نهاد بین‌المللی رشد اقتصادی ایران در سال ۲۰۲۳ با افزایش قابل توجه نسبت به سال قبل از آن به ۵.۴ درصد رسیده است. [28]

[Bar asās-e barāvard-e in nehād-e beyn-ol-melali **rošd-e eqtesādi**-ye Irān dar sāl-e do hezār-o-bist-o-se bā afzāyeš-e qābel-e tavajjoh nesbat be sāl-e qabl az ān be panj momayez-e čahār darsad reside ast].

За оцінкою цієї міжнародної організації, економічне зростання Ірану у 2023 році досягло 5,4% зі значним зростанням порівняно з попереднім роком.

З наведених вище прикладів бачимо, що свого часу арабська мова мала великий вплив на перську культуру та мову, навіть у сфері економіки, оскільки значна частина перських економічних термінів є запозиченнями з арабської мови. Такій суттєвій кількості запозичень сприяли в першу чергу історичні та культурні передумови. Саме поширення ісламу на іранські землі зумовили збільшення економічної лексики в словниковому складі перської мови. Запозичені арабські терміни зазвичай зазнавали певної фонетичної та морфологічної адаптації, набуваючи перських префіксів та суфіксів. Проте, незважаючи на значну кількість арабських запозичень у перській мові, сьогодні спостерігається тенденція до їх заміни на питома перські еквіваленти, наприклад, на позначення терміну «капітал» є і арабський варіант – (سرمایه) – [sarmāye] і питома перське – (دارایی) – [dārāyi]. Цей процес є важливим для збереження національної ідентичності та розвитку питома перської економічної лексики.

Важливим етапом, що також вплинув на економічну термінологію перської мови був період нових різносторонніх контактів Ірану з країнами Європи в середині XIX – початку XX століття [14, с. 165].

Одним із таких, який важливо розглянути в контексті запозичень у сфері економіки, був контакт із Францією. Період тісної співпраці припадає на період правління Реза-шаха Пехлеві, метою якого була модернізація та вестернізація Ірану. Результатом такої політики була особливо налагоджена співпраця із Францією: іранські студенти навчалися в елітних французьких університетах, іранські діячі культури отримували стипендії на навчання та стажування у Франції, Іран та Франція спільно реалізовували проекти в галузі ядерної енергетики. Франція була одним із головних торговельних партнерів Ірану і французькі компанії багато інвестували в іранську економіку, а саме в нафтовидобувну та автомобільну галузі. Саме така тісна співпраця призвела до великої кількості запозичень із французької мови у перську, і не в останню чергу це стосується економічної термінології [12]. Наприклад, сьогодні в перській мові можна знайти такі **французькі запозичення (галліцизми)** економічної лексики: (كابوتاژ) – [kābutāž] – каботаж, (بودجه) – [budje] – бюджет, (کوپن) – [kupon] – купон, (کredit) – [kredit] – кредит.

بانک مرکزی جمهوری اسلامی اخیراً جزئیات بودجه سالانه را برای دوره ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۰ منتشر کرده که کسری سالانه ۳۰ درصدی را نشان می‌دهد. [29]

[Bānk-e markazi-ye jomhuri-ye eslāmi axiran joz`iyyāt-e **budje**-ye sālāne-rā barāye doure-ye do hezār-o-hefdah tā do hezār-o-bist montašer karde ke kasri-ye sālāne si darsadi-rā nešān midahad].

Центральний банк Ісламської Республіки нещодавно оприлюднив деталі річного бюджету на період 2017–2020 років, який свідчить про річний дефіцит у 30%.

Ще однією невід’ємною частиною лексичної системи сучасної перської мови є англійські запозичення. Поруч з арабськими, турецькими, французькими, вони, у результаті впливу екстралінгвістичних факторів, стали основою для заповнення культурних, технічних, мистецьких ніш сучасної перської мови. Яскравими прикладами гармонічної інтеграції в перське мовне середовище слів англійського походження внаслідок перебігу дотичних

політичних процесів можуть слугувати слова: (استاندارد) – [estāndārd] – стандарт, (رنجر) – [renger] – рейнджер, (لیدر) – [lider] – лідер, (میتینگ) – [miting] – мітинг.

Велику кількість запозичень англійського походження у сучасній перській мові можна пояснити величезним впливом на іранське суспільство Англії у культурному, економічному та соціальному аспектах. Перська мова, як жива, динамічна система, яка розвивається і формується у суспільстві, активно реагує на всі ці зміни впровадженням слів на позначення нових термінів до свого лексичного складу. Вплив Англії на ідеологію та культуру персів здійснювався різними шляхами, як прямими так і непрямыми. Перш за все, це збільшення торгівлі, та поживлення комунікативних процесів між двома культурними просторами, економічні відносини, робота іранських спеціалістів за запозиченими технологіями, навчання іранської молоді на британських островах.

Вплив англійської мови на перську сягає середини ХХ ст., однак він набув особливих обертів в останні десятиліття завдяки глобалізації, новим технологіям (Інтернет, інформатика), міжнародній торгівлі, а також поп-культурі (відео, фільми, музика). Поступове входження великої кількості слів триває через ЗМІ та через соціолект, який використовують молоді іранці. Незважаючи на світові санкції, накладені на Іран, республіка все ж не є ізольованою від світу, а тому не дивно, що в своєму словниковому складі містить значну кількість запозичених економічних термінів саме з англійської мови, яка є мовою міжнародного спілкування. **Англіцизми** активно розповсюджуються в економічній термінології і сьогодні в перській мові можна знайти такі терміни: (لیزینگ) – [lizing] – лізинг – від англ. *leasing*; (کاتالکتیک) – [kātālaktik] – каталактика – від англ. *catalactic*; (بیت کوین) – [bitkoin] – біткойн – від англ. *bitcoin*; (کورپوریشن چندملیتی) – [korporeyšen čandmelliyati] – транснаціональна корпорація – від англ. *multinational corporation*; (کارت) – [kārt] – карта – від англ. *card*; (کنسرن) – [konsern] – концерн – від англ. *concern*; (فاکتورینگ) – [fāktoring] – факторинг – від англ. *factoring*.

В контексті англійських запозичень у перську економічну термінологію прослідковується раніше вже згадувана тенденція до створення еквівалентних питомо перських термінів на заміну запозиченням [17, с. 287]. Серед таких термінів, для прикладу: (پرایس لیست) – [perāis-list] – прайс-лист – від англ. *price list* – питомо перський термін (далі «пит. перс. терм.») – (بها نامه) – [bahā-nāme] або (لیست قیمت) – [list-e qeymat].

Отже, проаналізувавши 150 перських економічних термінів, виявлено, що шляхом запозичення утворено 49 термінів, що становить 33% від 150 лексичних одиниць (див. Рис. 2.). З них, арабських запозичень – 35 термінів, що являє 71% від усієї кількості запозичень і 23% від усіх 150-ти термінів; французьких запозичень – 2 терміна – 4% від кількості запозичень і 1% від усіх термінів; англійських запозичень – 12 одиниць – 25% від запозичень і 8% від усіх термінів (див. Рис. 3.).

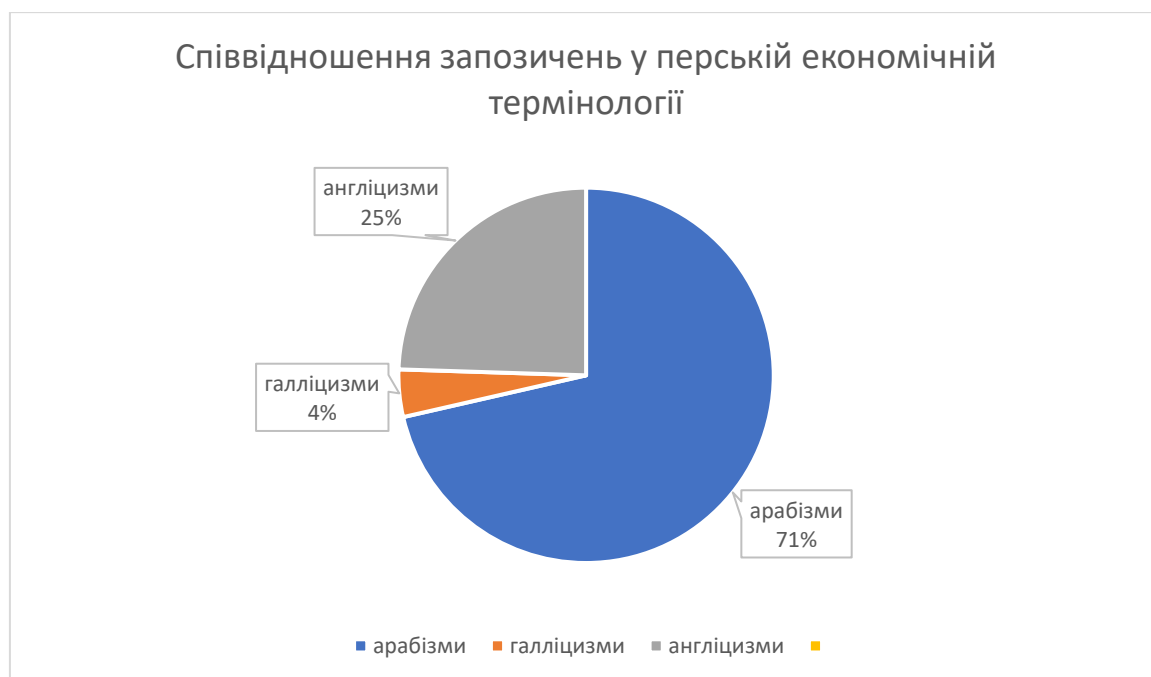
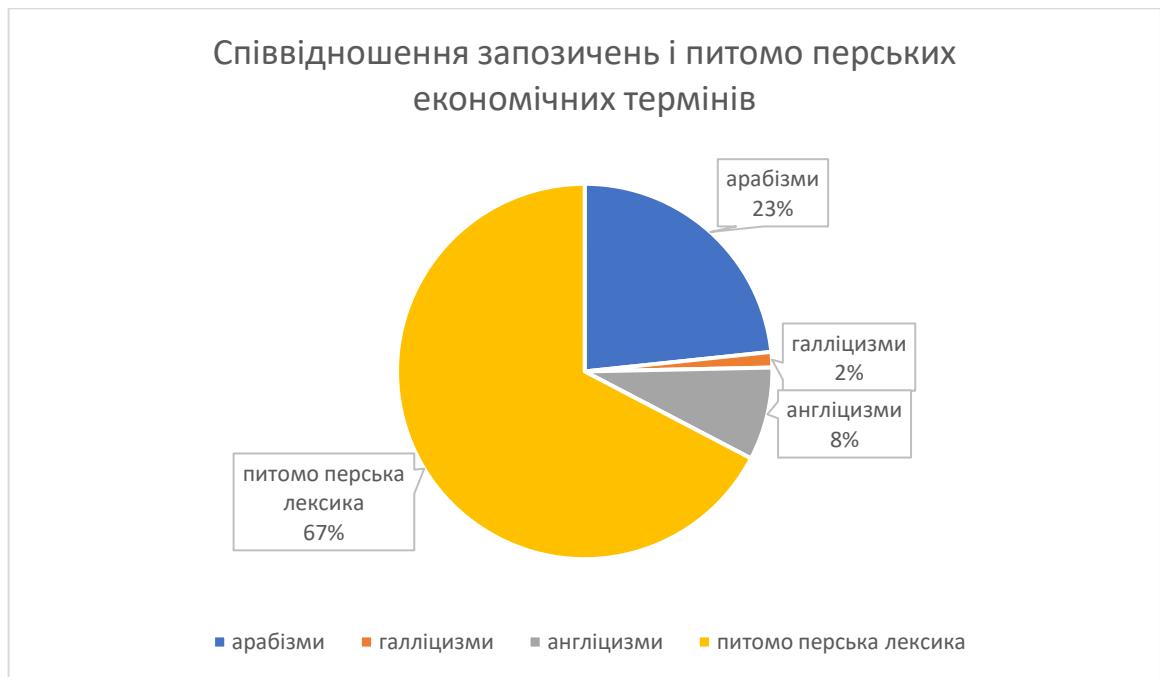

Рис. 2. Співвідношення запозичень у перській економічній термінології

Рис. 3. Співвідношення запозичень і питома перських економічних термінів

Висновки до другого розділу

Отже, проаналізувавши способи творення економічних термінів на основі вибраних 150 лексичних одиниць, можна зробити висновок, що переважну частину становлять питома перські терміни – 67%, утворені різними словотворчими способами. З усієї вибірки питома перських слів, способом префіксації утворено 3%, способом суфіксації – 22%, напівафіксації – 3% і способом словоскладання – 15%. Решта 57% лексичних одиниць утворені шляхом комбінації різних способів, що доводить структурну різноманітність перської мови.

Третину термінів з представлених 150 лексичних одиниць становлять запозичення – 33%, з яких 23% – арабізми, 2% – галліцизм і 8% – англіцизми. З даного розподілу бачимо, що завдяки історичним та культурним передумовам найбільше проникла в перську мову і закріпилася в ній саме арабська економічна термінологія. Є також велика кількість економічних термінів, утворена з використанням запозиченої арабської основи з додаванням власне перських префіксів та суфіксів, що дозволяє ще більше

урізноманітнити і збагатити лексичний склад перської мови. Дослідження також показують, що сьогодні перській лексикологічній науці притаманні тенденції до збереження власної мовної ідентичності, саме тому можемо спостерігати такий процес, як заміна запозичених термінів на еквівалентні питома перські відповідники.

Такий поділ на структурні елементи сприяє якіснішому вивченню економічної термінології, кращій її структуризації та уніфікації. Важливість цього процесу обумовлена стрімкою глобалізацією економічної науки, а як наслідок – необхідністю забезпечення якісної міжмовної комунікації між фахівцями, збереженням ясності та чіткості понять економічних термінів задля уникнення розбіжностей у інтерпретації економічних досліджень. Структурні особливості перської економічної термінології потребують детального вивчення як для розвитку самої перської мови, так і для можливості забезпечення її розвитку на глобальному рівні, такому як участі у міжнародній торгівлі та конкурентоспроможності на глобальному ринку.

ВИСНОВКИ

Здійснене дослідження дозволило дійти таких висновків:

1. Вивченню поняття «термін» приділяється досить багато уваги в сучасній лексикології. Сьогодні серед мовознавців досі немає єдиного уніфікованого визначення терміну. Проаналізувавши декілька наукових джерел і різних трактувань деяких дослідників, ми дійшли висновку, що термін – це слово чи словосполучення, яке використовується для назви певного поняття, обмеженого конкретним значенням. Основними характеристиками терміну є чіткість, уніфікація значення та стилістична і експресивна нейтральність. Функціями терміну є назва поняття (номінативна функція) та його пояснення (дефінітивна функція). Терміну характерне явище детермінізації – переходу лексичної одиниці з однієї терміносистеми в іншу.

Термінологія – сукупність термінів конкретної галузі. Дослідники даної сфери розглядають термінологію як самостійну науку про терміни. Є певний ряд характеристик, за якими кваліфікують галузі термінології: 1) наявність конкретного предмета дослідження; 2) наявність принципів і методів дослідження; 3) наявність описової процедури й аналізу матеріалів дослідження; 4) наявність теоретичних та практичних положень.

2. Економічна термінологія – це сукупність термінів економічного призначення. Економічна термінологія характеризується значною динамічністю та постійним оновленням, тим самим сприяючи появі нових явищ, процесів і відповідно термінів на їх позначення. Порівняно з іншими галузями, економічна вирізняється великим рівнем варіативності, наявністю значної кількості синонімічних та антонімічних відношень, тому часто в контексті її термінології можна прослідкувати неоднозначність трактування деяких понять.

Характерною особливістю економічної галузі є її часто тісний зв'язок з іншими сферами суспільної діяльності, а тому економічна термінологія часто може набувати як іншого термінологічного значення, так і вживатися в

загальноживаному контексті. На цей процес також впливає той факт, що економіка часто впливає й на інші сфери людського життя, і тому економічна термінологія може вживатися не лише в економічному середовищі. Тісний зв'язок економіки з соціальними науками, такими як політологія, соціологія та психологія дає можливість якісно досліджувати соціокультурні зв'язки.

3. Економіка є тією галуззю суспільної діяльності, котра розвивається досить швидкими темпами. Реакцією на цей процес є утворення нових термінів на позначення відповідних понять. Семантичні особливості економічної термінології перської мови визначаються перш за все її багатозначністю. В залежності від сфери використання, один і той самий термін може позначати різні поняття, що може викликати труднощі при перекладі. Саме тому для перекладача критично важливим завданням є аналіз оригінального тексту для подальшого коректного визначення терміносистеми, до якої потрібно звернутися, щоб визначити правильний переклад терміну.

Іншою складністю, що може виникнути при перекладі економічної термінології, може бути її багатозначність в англійській мові. Це пов'язано з тим, що сьогодні переважна більшість словників є англійсько-перськими чи персько-англійськими. Відповідно, якщо в англійській мові термін може мати декілька синонімів, а ті в свою чергу – додаткові значення, це може викликати труднощі, особливо в недосвідченого фахівця.

Особливістю семантики економічної термінології є також виникнення значної кількості нових термінів на метафоричній основі. На сьогоднішній день економіка набирає досить широкої популярності серед молоді і відповідно активно поповнюється молодими спеціалістами, які в свою чергу приносять у склад економічної термінології велику кількість неологізмів та термінів з метафоричним значенням. Саме тому, будучи не знайомим близько з економічною термінологією, може бути досить важко розпізнати зміст певного економічного характеру. Проте, явище поповнення економічного складу лексики такими термінами має однозначно позитивний характер,

оскільки не лише показує різноманітність та прогресивну значущість економічної термінології, але й впливає на її постійний розвиток.

4. Структурний компонент має досить важливе значення в контексті дослідження мовних явищ і розвитку словотворення економічної термінології перської мови. Словотвір тісно пов'язаний з усім періодом існування перської мови, відповідно, опосередкованим чином дослідження словотвірних явищ вимагає вивчення історичних, культурних, політичних, економічних та соціальних процесів. Структурний аспект відображає досвід, різноманітність і осяжність економічної термінології перської мови, яка формувалась впродовж багатьох століть під впливом різних чинників.

На основі дослідження 150 економічних термінів сучасної перської мови можна дійти висновку, що найбільше серед усіх способів творення переважає модельний словотвір, де 3% термінів утворено шляхом префіксації, 22% – суфіксації, 3% – напівафіксації, 15% – словоскладання і решту 57% утворено за допомогою комбінацій різних способів (див. Додаток 1, Рис. 1). Відповідно виявлено, що найбільшу кількість становлять терміни, утворені комбінованим способом, тобто це вкотре доводить індивідуальність перської мови та оригінальність у формуванні її економічної термінології.

5. Значну частку економічної лексики перської мови становлять запозичення, проте сьогодні прослідковується тенденція до їх заміни на питоми перські еквіваленти. Така тенденція є досить позитивним явищем, адже сприяє збереженню національної ідентифікації та власній особливості.

Запозичення в економічній термінології сучасної перської мови є досить поширеним явищем, спричиненим різними глобальними процесами. Міжнародні зв'язки вимагають тих чи інших мовних контактів, які безпосереднім чином впливають на лексикологію мови, за часту або вкорінюючись в її мовній системі повністю, або частково (запозичення не цілої лексичної одиниці, а певної її частини). Враховуючи глобальність економічної галузі, уникнути запозичень її термінології у перську мову неможливо.

Враховуючи історичні, геополітичні та культурні процеси, найбільшу кількість запозичень в перській економічній термінології становлять арабізми – 71%, галліцизми – 4% та англіцизми – 25% (див. Додаток 1, Рис. 2).

Отже, проаналізувавши запозичену з інших мов економічну термінологію перської мови у відсотковому співвідношенні, маємо такий результат: найбільшу частку становлять питома перські терміни – 67% (див. Додаток 1, Рис. 3), проте серед запозичень найчастіше зустрічаються арабізми, що пов'язано перед усім з географічним положенням країни й історичними процесами, та англіцизми, що характеризуються глобальним впливом англійської мови на світові економічні процеси.

Результатом представленого дослідження є Персько-англійсько-український словник економічних термінів, який налічує 150 лексичних одиниць (див. Додаток 2).

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у залученні різноманітного матеріалу економічної тематики для визначення особливостей перекладу перської економічної термінології українською мовою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акульшина Н. Т. Загальна характеристика способів словотворення сучасної перської військової термінології. *Studia Linguistica*. К. : ВПЦ «Київський університет», 2012. Вип. 6. Ч. 1. С. 47–53.
2. Бартош О. П., Машика Н. В., Годованець Н. І., Машика Ю. В. Українсько-англійський словник-мінімум економічних термінів. Ужгород : УжНУ, 2015. 67 с.
3. Вакуленко М.О. Українська термінологія: комплексний лінгвістичний аналіз: монографія. Івано-Франківськ : Фоліант, 2015. 361 с.
4. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: філологія. Соціальні комунікації. 2020. Том 31 (70). № 2. Ч. 2. 258 с.
5. Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти. К. : КМ Academia, 2000. 218 с.
6. Житін Я. В. До питання про розрізнення термінології та терміносистеми. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. Розділ II. Термінознавство. Лексикографія. 2009. Вип. 17. С. 116–121.
7. Кшановський О. Ч. Статус арабських фонетичних запозичень у сучасній перській мові. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Філологічна». Острог, 2015. Вип. 53. С. 144–147. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/4334/1/57.pdf>
8. Методичні вказівки щодо практичних занять з навчальної дисципліни «Терміносистема економічних наук». Кременчуцький національний університет ім. М. Остроградського. Кременчук, 2016. 30 с. URL: https://www.kdu.edu.ua/new/PHD/MV%20PZ_TEN.pdf
9. Панько Т. І., Кочан І. М., Мацюк Г. П. Українське термінознавство : підручник. Львів : Світ, 1994. 216 с.

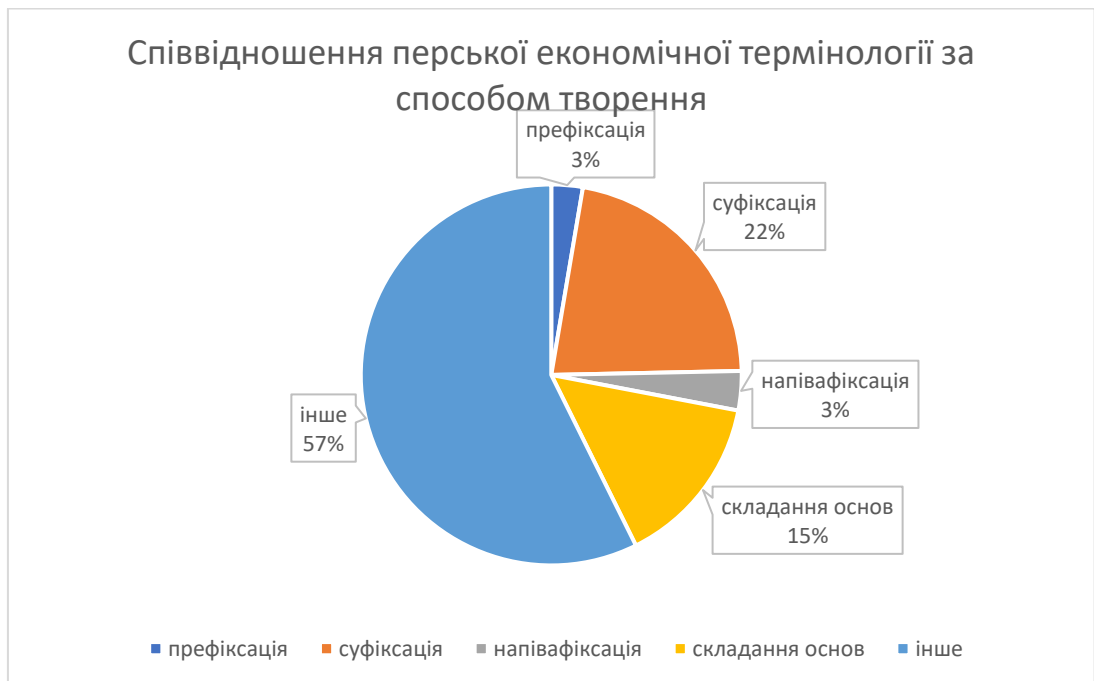
10. Сизонов Д. Ю. Термін у системі та поза нею : особливості функціонування медичної термінології в мас-медіа. *Актуальні проблеми слов'янської філології. Серія : Лінгвістика і літературознавство.* Бердянськ : БДПУ, 2011. Вип. XXIV. Ч. 1. С. 393–400. URL:
<http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/71371/49-Sizonov.pdf?sequence=1>
11. Стоєв В. Л., Жовнір-Василенко К. В., Петухова О. В. Сучасна українська термінологія за професійним спрямуванням економістів. *Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво.* Запоріжжя : ВД «Гельветика», 2023. № 4 (130). С. 120–123.
12. Ференчак Ю.Р. Французькі та англійські запозичення в сучасній перській мові. *Сходознавство.* К., 2009. № 45–46. С. 159–169. URL:
<http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/20794/13-Ferenchak.pdf?sequence=1>
13. Чорновол Г. В. Новітня економічна термінологія та її стилістичне вживання в сучасній українській мові (на матеріалі періодичних видань) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 2004. 23 с.
14. Юнес Н. Н., Гараханлу Ф. Аналіз розвитку економіки Ірану та її перспективи в умовах світової кризи. *Наукові праці МАУП.* К., 2009. Вип. 4 (23). С. 20–24. URL:
https://journals.maup.com.ua/journal/23_2009/5.pdf
15. Herzig E. F. France and Iran, 1500-1979: The Creation of a Special Relationship.
16. Karimi S. A History of Linguistics in Iran. University of Washington, 1983.
17. Paraskiewicz K. English loanwords in New Persian. *Folia Orientalia.* Kraków : Commission of Oriental Studies of the Polish Academy of Sciences, 2015. Vol. LII. P. 281–292. URL:

- <https://journals.pan.pl/publication/125638/edition/109628/fovia-orientalia-vol-lii-english-loanwords-in-new-persian-paraskiewicz-kinga?language=en>
18. Science and Education a New Dimension. Philology. 2018 Sept. VI (51), Issue: 176.
  19. Yazdani F., Kazemi F. Acronyms in Persian Economic, Commercial and Medical Journals. *International Journal on Studies in English Language and Literature (IJSELL)*. December 2018. Vol. 6. Issue 12. P. 40–48. URL: <https://www.arcjournals.org/pdfs/ijSELL/v6-i12/5.pdf>
  20. اعلام آمار بیکاری فارغ‌التحصیلان/ این استان‌ها بالاترین نرخ بیکاری را دارند. Khabaronline News. URL: <https://www.khabaronline.ir/news/1910937/>
  21. اوکراین می‌گوید فساد بزرگی را در خرید تسلیحات نظامی شناسایی کرده است. BBC Persian. URL: <https://www.bbc.com/persian/articles/cq19kvvyw18o>
  22. بدری، سجاد. تحلیل عملکرد نقش ترغیبی زبان در آگهی‌های بازرگانی (تحلیلی آماری مبتنی بر زبان فارسی). علم زبان. تهران، شهریور ۱۳۹۸. دوره ۶. شماره ۹. ص: ۳۳–۵۴. URL: https://ls.atu.ac.ir/article_7781.html
  23. بهترین بازارهای تاریخی و سنتی ایران. سایت "کارناوال". URL: <https://www.karnaval.ir/things-to-do/list-iran/the-best-historical-and-traditional-bazaars-of-iran>
  24. پیش بینی قیمت دلار ۱۰ خرداد ۱۴۰۳ / دلار در فاز کاهشی قرار گرفت؟ Khabaronline News. URL: <https://www.khabaronline.ir/news/1913274/>
  25. دهقان، علی. هنرنمایی حافظ با اصطلاحات اقتصادی. متن پژوهی ادبی (زبان و ادب پارسی)، ۱۳۹۰. دوره ۱۵، شماره ۴۷. ص: ۱۲۹–۱۶۰. URL: <https://www.sid.ir/paper/90992/fa>
  26. رسولی، سمیه. رشد ۵.۴ درصدی اقتصاد ایران در ۲۰۲۳. Mehr News. URL: <https://www.mehrnews.com/news/6009412/>
  27. رسولی، سمیه. موافقت‌نامه تجارت ترجیحی ایران و اندونزی امضا شد. Mehr News. URL: <https://www.mehrnews.com/news/6115698/>
  28. زنگنه، حسن. موجی، فریده. فرهنگ اصطلاحات اقتصادی (انگلیسی – فارسی). تهران: نیکتاب، ۱۳۸۴.

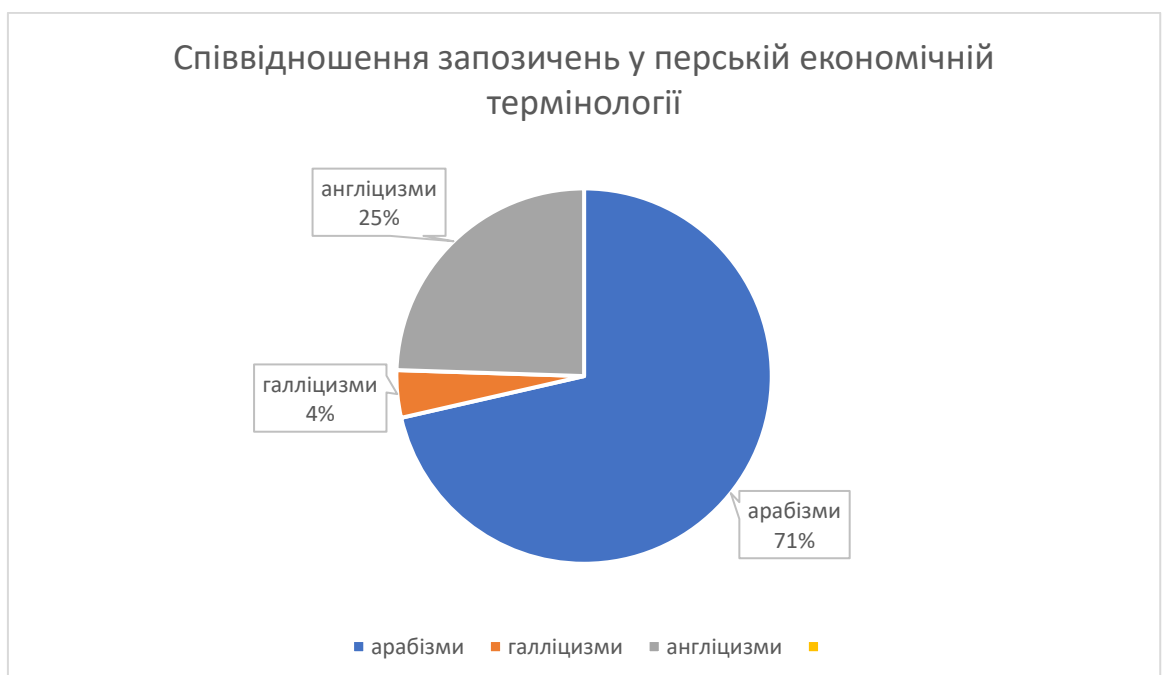
29. شدیدتر شدن کسری بودجه دولت در دوره ابراهیم رئیسی. Iran International News.
URL: <https://www.iranintl.com/202405272838>
30. طباطبایی، علاءالدین. فرایندهای واژه‌سازی زبان فارسی و استقلال صرف و نحو. پژوهش‌های زبان‌شناسی. دوره ۲، شماره ۳. آذر ۱۳۸۹. ص: ۸۷-۹۹.
URL: https://jrl.ui.ac.ir/article_17205.html
31. علوی، سید فاخر. واژه نامه توسعه اقتصادی (فارسی - انگلیسی، انگلیسی - فارسی). تهران: ۱۳۹۵. ص: ۱۲۶.
32. عملکرد بانک‌های عامل در پرداخت تسهیلات اقتصادی غیر قابل قبول است. Mehr News.
URL: <https://www.mehrnews.com/news/5796560/>
33. فرهنگ، منوچهر. فرهنگ علوم اقتصادی. تهران: نشر البرز، ۱۳۷۴. ص: ۶۶۰.
34. قاسمی نژاد، مینا. نایب زاده، شهنار. حاتمی نسب، سید حسن. شناسایی شاخص‌های زبان‌شناسی در فعالیت‌های برندینگ مرتبط با نام و لوگوی برند. تحقیقات بازاریابی نوین. دوره ۱۱، شماره ۱ - شماره پیاپی ۴۰. فروردین ۱۴۰۰. ص: ۱-۲۶.
URL: https://nmrj.ui.ac.ir/article_25254.html
35. محمدی، وحید. مظفری شمسی، هلن. صادقی، حامد. شریفی، علیمراد. واژه نامه تخصصی اقتصاد. دانشگاه امام صادق، ۱۳۹۹.
36. مراقب نظریه‌های ناکارآمد اقتصادی باشید. سایت "سعید روینده".
URL: <https://saeedroyande.com/ineffective-economic-theories/>
37. معرفی ۴۷ کسب و کار کوچک در ایران و اصول راه اندازی آن. سایت "خانه سرمایه".
URL: <https://khanesarmaye.com/small-business/>
38. معصومی، سید عزیز. «اصطلاحات تجاری بین‌المللی» معادلی نادرست برای INCOTERMS در ادبیات حقوق تجارت بین‌الملل فارسی‌زبانان. پژوهش‌های حقوقی. دوره ۱۸، شماره ۳۹. آبان ۱۳۹۸. ص: ۳۰۳-۳۱۳.
URL: https://jlr.sdil.ac.ir/article_96284.html
39. ملکی، خلیل. فرهنگ اصطلاحات اجتماعی و اقتصادی. تهران: انتشارات رواق، ۱۳۵۸.
40. مفهوم بازار خرسی و بازار گاوی. سایت "آموزش مفید".
URL: <https://learning.emofid.com/bull-market-and-bear-market/>
41. منظور از سبد سهام چیست؟ سایت "خانه سرمایه".
URL: <https://khanesarmaye.com/stock-portfolio/>

42. میرزایی‌الحسینی، محمود. فرهنگ لغات و اصطلاحات اقتصادی-بازرگانی: عربی - فارسی. ۱۳۸۵. ۱۶۰ ص.
43. نکولعل آزاد، فصل الله. راهکارهای اساسی و اژسازى در زبان فارسی. Blogfa.com
URL: <http://lalazad.blogfa.com/post/1019>
44. نگاهی به بازارهای ایران از گذشته تا حال بخش اول. سایت موسسه آموزش عالی آزاد "اندیشه معین".
URL: <https://andishehmoein.academy/a-look-at-iranian-markets-from-the-past-to-the-present/>

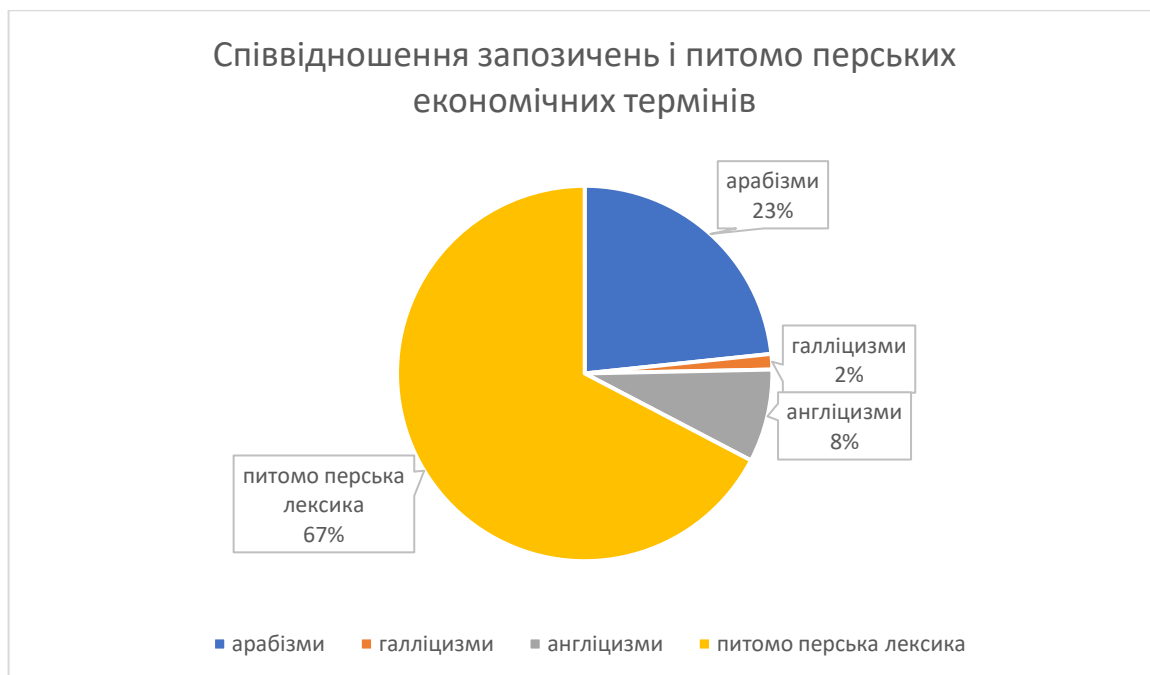
ДОДАТКИ ДОДАТОК 1

Рис. 1. Співвідношення економічної термінології перської мови за способами творення

Рис. 2. Співвідношення запозичень у перській економічній термінології

Рис. 3. Співвідношення запозичень і питома перських економічних термінів

ДОДАТОК 2

Персько-англійсько-український словник економічних термінів

№	Українська	Англійська	Транскрипція	Перська
1	амортизація	depreciation	estehlāk	استهلاک
2	банкнота	banknote	eskenās	اسکناس
3	акредитив	letter of credit	e`tebārnāme	اعتبارنامه
4	неплатоспроможність	insolvency	e`sār	اعسار
5	ревальвація	revaluation	afzāyeš-e arteš-e pul	افزایش ارزش پول
6	економіка	economy	eqtesād	اقتصاد
7	ринкова економіка	market economy	eqtesād-e bāzār	اقتصاد بازار
8	міжнародні економічні відносини	international economic relations	eqtesād-e beyn-ol-melali	اقتصاد بین المللی
9	мікроекономіка	microeconomics	eqtesād-e xord	اقتصاد خرد
10	макроекономіка	macroeconomics	eqtesād-e kalān	اقتصاد کلان
11	кейнсіанство	keynesian economics	eqtesād-e keynezi	اقتصاد کینزی
12	економетрика	econometrics	eqtesādsanji	اقتصادسنجی
13	переказ коштів	money transfer	enteqāl-e pul	انتقال پول
14	монополія	monopoly	enhesār	انحصار
15	олігополія	oligopoly	enhesār-e čandtāyi	انحصار چندتایی
16	монопсонія	monopsony	enhesār-e xarid	انحصار خرید
17	облігація	bond	owrāq-e qarze	اوراق قرضه
18	ажіотаж	stock –jobbing, agiotage	āšoftegi	آشفتگی

19	статистика	statistics	āmār	آمار
20	вільний ринок	free market	bāzār-e āzād	بازار آزاد
21	маркетинг	marketing	bāzāryābi	بازاریابی
22	деномінація	redenomination	bāzta`rif-e pul	بازتعریف پول
23	банк	bank	bānk	بانک
24	Світовий Банк	World Bank	bank-e jahāni	بانک جهانی
26	банківська справа	banking	bānkđāri	بانکداری
27	фінансова криза	financial crisis	bohrān-e māli	بحران مالی
28	фондова біржа	a stock exchange	burs-e ovrāq-e bahādār	بورس اوراق بهادار
29	біткойн	bitcoin	bitkoyin	بیت کوین
30	квитанція, чек	check, cheque	bijak	بیجک
31	безробіття	unemployment	bikār	بیکار
32	страхування	insurance	bime	بیمه
33	аванс	advance, prepayment	pišpardāxt	پیش پرداخت
34	геджування	hedge	pušeš-e risk	پوشش ریسک
35	монетаризм	monetarism	pulgarāyi	پول گرایی
36	антиципація	anticipation	pišbini	پیشبینی
37	штраф	penalty, fine	tāvān	تاوان
38	торгівля	trade	tejārat	تجارت
39	вільна торгівля	free trade	tejārat-e āzād	تجارت آزاد
40	ембарго	embargo	tahrim	تحریم
41	торговельний баланс	balance of trade	terāz-e tejāri	تراز تجاری
42	бухгалтерський баланс	balance	terāz-e hesābdāri	تراز حسابداری

43	меморандум	memorandum	tafhimnāme	تفهيم نامه
44	попит	demand	taqāzā	تقاضا
45	розподіл праці	division of labor	taqsim-e kār	تقسيم كار
46	угода	agreement	tavāfoqnāme	توافق نامه
47	інфляція	inflation	tavarrom	تورم
48	дефляція	deflation	tavarrom-e manfi	تورم منفي
49	арешт майна	seizure of property	towqif-e amvāl	توقيف اموال
50	виробництво	production	towlid	توليد
51	ВВП (валовий внутрішній продукт)	GDP (gross domestic product)	towlid-e nāxāles-e dāxeli	توليد ناخالص داخلي
52	ломбард	pawn-shop	jizgarxāne	جيزگرخانه
53	маржа	profit margin	hāšiye-ye sud	حاشيه سود
54	спонсор	sponsor	hāmi	حامی
55	ліміт	limit, line	hadd	حدّ
56	ліміт валютних операцій	limit of exchanging transaction	hadd-e mo`āmelāt-e arzi	حدّ معاملات ارزی
57	депозитний вклад	deposit account	hesāb-e separede	حساب سپرده
58	бухгалтер	accountant	hesābdār	حسابدار
59	бухгалтерський облік	accounting	hesābdāri	حسابداری
60	франшиза	franchise	haqq-e emtiyāz	حق امتياز
61	протекціонізм	protectionism	hemāyat-gerāyi	حمایت گرایی
62	покупець	buyer	haridār	خریدار
63	емісія грошових коштів	money creation	xalq-e pul	خلق پول
64	автаркія	autarchy	xodbasandegi	خودبسنديگی
65	актив	asset	dārāyi	دارایی

66	виторг	revenue	darāmad (hesābdāri)	درآمد (حسابداری)
67	бухгалтерія	bookkeeping	daftardāri	دفترداری
68	брокер; посередник	business broker	dāllāl	دلال
69	бюрократія	bureaucracy	divan-e sālāri	دیوان سالاری
70	економічне зростання	economic growth	rošd-e eqtesdi	رشد اقتصادی
71	конкурентоспромож- ність	competition	reqābat	رقابت
72	стагнація	economic stagnation	rokud	رکود
73	ціновий лідер	price leader	rahbar-e qeymat	رهبر قیمت
74	іпотека	mortgage	rahn	رهن
75	Міжнародна Організація Праці	International Labour Organization	sāzemān-e beyn- ol-melali-ye kār	سازمان بین‌المللی کار
76	інвестиційний портфель	portfolio	sabad sehām	سبد سهام
77	депозит	deposit	separde	سپرده
78	капітал	capital	sarmāye	سرمایه
79	капіталізм	capitalism	sarmāyedāri	سرمایه داری
80	інвестиція	investment	sarmāyegozāri	سرمایه گذاری
81	краудфандинг	crowdfunding	sarmāyegozāri-ye jam'i	سرمایه گذاری جمعی
82	вексель	promissory note	softe	سفته
83	спекуляція	speculation	softe-ye bāzi	سفته بازی
84	монета	coin	sekke	سکه
85	акціонер	shareholder	sehāmdār	سهام دار
86	дивіденди	devidend	sud-e sehām	سود سهام

87	монетарна політика	monetary policy	siyāsat-e puli	سیاست پولی
88	фiскальна політика	fiscal policy	siyāsat-e māli	سیاست مالی
89	кооператив	cooperative	šerkat-e ta`āvoni	شرکت تعاونی
90	експорт	export	sāderāt	صادرات
91	пенсійний фонд	superannuation fund	sanduq-e bāznešastegi	صندوق بازنشستگی
92	Міжнародний Валютний Фонд	International Monetary Fund	sanduq-e beyn-ol- melali-ye pul	صندوق بین المللی پول
93	гедж-фонд	hedge fund	sanduq-e pušēš-e risk	صندوق پوشش ریسک
94	банківська гарантія	bank guarantee	zamānat-name-ye bānki	ضمانت نامه بانکی
95	інвестиційний фонд	investment fund	tarh-e sarmāye gozāri-ye jam`i	طرح سرمایه گذاری جمعی
96	бізнес-план	business plan	tarh-e kasb-o-kār	طرح کسبوکار
97	грошова маса	money supply	`arze-ye pul	عرضه پول
98	факторинг	factoring	fāktoring	فاکتورینگ
99	продавець	saller	forušan-de	فروشنده
100	корупція	corruption	fesād	فساد
101	договір купівлі- продажу	agreement of sale and purchase	qarārdād-e xarid- o-foruš	قرارداد خرید و فروش
102	ціна	price	qeymat	قیمت
103	демпінг	dumping	qeymat-šekani	قیمت شکنی
104	ціноутворення	pricing	qeymat-gozāri	قیمت گذاری
105	собівартість	cost price	qeymat-e hazine	قیمت هزینه
106	каботаж	coasting trade	kābutāž	کابوتاژ
107	каталактика	catalactics	kātālaktik	کاتالکتیک

108	підприємство	entrepreneurship	kārāfarini	کارآفرینی
109	кредитна картка	credit card	kārt-e e`tebāri	کارت اعتباری
110	роботодавець	employer	kārfarmā	کارفرما
111	платіжний термінал	payment terminal	kārtxān-e pardāze	کارت خوان پردازه
112	дебетова картка	debit card	kārt-e naqdi	کارت نقدی
113	товар	goods	kālā	کالا
114	девальвація	devaluation	kāheš-e arteš-e pul	کاهش ارزش پول
115	тариф (за проїзд)	fare	kerāye-ye safar	کرایه سفر
116	рецесія	recession	kasādi	کساد
117	бізнес	business	kasb-o-kār	کسبوکار
118	бюджетний дефіцит	deficit spending	kasr-e budje	کسر بودجه
119	грант	grant	komak-hazine	کمک هزینه
120	концерн	concern	konsern	کنسرن
121	купон	coupon	kupon	کوپن
122	транснаціональна корпорація	multinational corporation	corporeyšen-e čandmelliyati	کورپوریشن چندملیتی
123	митниця	customhouse, customs	gomrok	گمرک
124	ленд-ліз	lend-lease	lāyehe-ye vām va ejāre	لايحه وام و اجاره
125	лізинг	leasing	lizing	لېزینگ
126	сировина	raw material	made-ye xām	ماده خام
127	податок	tax	māliyāt	مالیات
128	бартер	barter	mobādele	مبادله
129	ліцензія	license	mojavez	مجوز

130	калькуляція	calculation	mohāsebe	محاسبه
131	ліміт кредитування	limit of credit, credit line	mahdudiyyat-e e'tebār	محدودیت اعتبار
132	менеджмент	management	modiriyyat	مدیریت
133	споживач	consumer	masrafkonande	مصرف کننده
134	банківський баланс	bank's balance	mowjudi-ye bānki	موجودی بانکی
135	платіжний баланс	balance of payments	mowjudi-ye hesāb	موجودی حساب
136	рентабельність	rate of return	mizān-e bāzdeh	میزان بازده
137	номенклатура	nomenclature	nāmgozāri	نام گذاری
138	валютний курс	exchange rate	nerx-e arz	نرخ ارز
139	відсоткова ставка	interest rate	nerx-e bahre	نرخ بهره
140	економічна система	economic system	nezām-e eqtesādi	نظام اقتصادی
141	торгівельна марка	trademark	namād-e bāzargāni	نماد بازرگانی
142	індексація	indexation	namāyesāzi	نمایه سازی
143	фактори виробництва	factors of production	nahādehā-ye towlid	نهاده های تولید
144	маржиналізм	marginalism	nahāyi-garāyi	نهایي گرايي
145	нுவориш	nouveau-rich	nowdowlatān	نودولتان
146	вартість	cost	hazine	هزینه
147	грошова одиниця	monetary unit	vāhed-e mohāsebe	واحد محاسبه
148	імпорт	import	vāredāt	واردات
149	позика	loan	vām	وام
150	нетто	net	vazn-e xāles	وزن خالص